

УНД-5

УЛСЫН НИСЭХИЙН АЭРОДРОМЫГ БҮРТГЭХ, АШИГЛАХ ДҮРЭМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1."Улсын нисэхийн аэродромыг бүртгэх ашиглах дүрэм" /цаашид дүрэм гэх/-ийн зорилго нь Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх буух талбайг улсын бүртгэлд бүртгэх, бүртгэлээс хасах, гэрчилгээ олгох, цуцлах харилцааг зохицуулах, тэдгээрийг ашиглах үйл ажиллагаа, түүнд тавигдах шаардлагыг тогтооход оршино.

1.2.Улсын нисэхийн аэродромыг иргэний нисэхийн зориулалтаар ашиглах тохиолдолд Улсын нисэхийн тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1 дэх хэсэгт заасныг баримтална.

1.3.Дүрмийг Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага /цаашид "БХЯ" гэх/-ын Улсын нисэхийн асуудал хариуцсан бүтцийн нэгж /цаашид "Улсын нисэхийн хэлтэс" гэх/, Улсын агаарын хөлгийг эзэмшигч байгууллага, улсын нисэхийн нисгэгч, нисэх баг, инженер техникийн бүрэлдэхүүн, нисэхийн тусгай мэргэжлийн бүрэлдэхүүн болон улсын агаарын хөлгийн нислэгийн үйл ажиллагаанд оролцох иргэн, хуулийн этгээд дагаж мөрдөнө.

1.4.Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг шаардлагын дагуу ашиглах, бэлэн байдлыг хангах асуудалд Улсын нисэхийн хэлтэс хяналт тавина.

1.5.Улсын нисэхийн аэродромуудыг ашиглалтаар нь үндсэн, бэлтгэл болон түр, үзүүлэлтээр нь I, II, III зэрэглэлийн гэж ангилна.

1.5.1.Нэгдүгээр зэрэглэлийн аэродромын хөөрөх, буух зурвас нь 2800-3500 метрийн урттай, хатуу хучилттай, явгалах зам, агаарын хөлгийн зогсоолтой байх ба бусад тоноглолтой байж болно.

1.5.2.Хоёрдугаар зэрэглэлийн аэродромын хөөрөх, буух зурвас нь 1800-2700 метрийн урттай, хатуу хучилттай, явгалах зам, агаарын хөлгийн зогсоолтой байна.

1.5.3.Гуравдугаар зэрэглэлийн аэродромын хөөрөх, буух зурвас нь 1200-1700 метрийн урттай, хатуу болон шороон хучилттай, нислэгийн онцлогоос хамаарсан байгууламжтай байж болно.

1.6.Улсын нисэхийн аэродромуудын бүрдэлд ашиглагддаг барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжүүд нь баталгаажсан байна.

1.7.Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг байрлалаас нь хамаарч газрын гадарга дээрх хөөрөх, буух талбай, газрын гадаргаас өргөгдсөн (дээвэр дээрх) хөөрөх, буух талбай гэж ангилна.

1.7.1.Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай нь олон улсын тэмдэг тэмдэглэгээ, гэрэлтүүлэг, салхины чиг заагчтай байхаас гадна нислэгийн аюулгүй байдал хангах зориулалттай бусад тоноглолтой байж болно.

1.7.3.Нисдэг тэрэгний хөөрөх буух талбайг энэ дүрмийн хавсралт В-д зааснаар байгуулах, тоноглох ба нисдэг тэрэгний онцлогоос хамаарч хэмжээ нь өөр байж болно.

1.9.Улсын агаарын хөлгийн эзэмшигч байгууллагын ашиглах аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай нь Улсын нисэхийн эсхүл Иргэний нисэхийн байгууллагаас гэрчилгээжсэн байна.

1.10.Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай түүний зурвас, явгалах зам, агаарын хөлгүүдийн зогсоолыг зөвхөн зориулалтаар нь ашиглана.

1.11.Улсын нисэхийн аэродромын гэрчилгээ эзэмшигч нь аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай дээрх агаарын хөлгийн үйл ажиллагааны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор тухайн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайн төлөвлөлт, үйлчилгээ, эсхүл байгууламж, тоног, төхөөрөмжүүдэд холбогдох хязгаарлалтыг тогтоож болно.

Хоёр. Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх,буух талбайн бүртгэл.

2.1.Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай нь Батлан хамгаалах асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгосон Улсын бүртгэлийн гэрчилгээтэй байна.

2.2.Аэродромын байрлалд байрлах, түүний бүрдэл хэсэгт орох нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайд 2.1 дэх зүйл хамаарахгүй.

2.3.Улсын нисэхийн хэлтэс нь Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайд гэрчилгээ **олгох асуудлыг хэрэгжүүлнэ.**

2.4.Улсын нисэхийн аэродромыг энэ дүрмийн хавсралт А, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг хавсралт Б-д тусгагдсан хүсэлтийн маягтыг БХЯ-нд ирүүлж бүртгүүлнэ.

2.5. Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайн улсын бүртгэлийн гэрчилгээний хүчинтэй хугацаа 5 жил хүртэл байна.

2.6. Гэрчилгээний хүчинтэй хугацааг сунгах хүсэлтийг хугацаа дуусахаас 30-аас доошгүй хоногийн өмнө Улсын нисэхийн тухай хуулийн 18.3-т заасан бүтцийн нэгжид ирүүлнэ.

2.7. Гэрчилгээ эзэмшигч нь энэ дүрэмд заасан шаардлагыг хангаагүй, нислэгийн аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлөх нөхцөл үүссэн, эсхүл хяналт шалгалтаар ноцтой зөрчил илэрсэн тохиолдолд гэрчилгээг түдгэлзүүлж болно.

2.8. Аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг ашиглалтаас гаргасан, эзэмшигчийн хүсэлт гарсан, эсхүл гэрчилгээ авах үндэслэл болсон нөхцөл арилсан тохиолдолд гэрчилгээг цуцалж, улсын бүртгэлээс хасна.

2.9. Гэрчилгээ олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, цуцлах, бүртгэлээс хасах асуудлыг холбогдох баримт бичиг, хяналт шалгалтын дүгнэлтэд үндэслэн шийдвэрлэнэ.

2.10.Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ зохих дүрмийн дагуу олгогдоогүй аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайд нислэгийн үйл ажиллагааг явуулах үед

аливаа осол, зөрчил гарсан тохиолдолд тухайн улсын агаарын хөлгийн эзэмшигч байгууллага хариуцлага хүлээнэ.

Гурав. Аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг ашиглах.

3.1.Улсын нисэхийн аэродромын бэлэн байдлыг хангах асуудлыг тухайн аэродромыг эзэмшигч байгууллагын дарга /захирагч/ хариуцна.

3.2.“Аэродромын бэлэн байдал” гэдэгт тухайн аэродромын зэрэглэлээс шалтгаалан агаарын хөлгийг буулгах, хөөргөх, байрлуулах үеийн нислэгийн хөдөлгөөний удирдлага, нисэхийн аюулгүй байдлыг хангах, аэродромын бүх төрлийн хангалт, үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбоотой цогц үйл ажиллагааг ойлгоно.

3.3.Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг эзэмшигч байгууллага нь Улсын нисэхийн тухай хууль, түүнийг дагалдан гарсан эрх зүйн баримт бичгийн хүрээнд аэродромын ашиглалтын заавартай байна.

3.3.1.Аэродромын ашиглалтын зааварт нислэгийн аюулгүй байдлыг хангах эрсдлийн удирдлагын болон аюулгүйн хамгаалалтыг зохион байгуулах төлөвлөлтийг тусгасан байна.

3.4.Аэродром орчмын газар нутагт үйл ажиллагаа явуулах, барилга байгууламж барих асуудлыг Улсын нисэхийн тухай хуулийн 16.6 дахь заалтын дагуу зохицуулна.

3.5.Аэродромд ашиглагдах нисэхийн холбоо, аэронавигацын тоног төхөөрөмж, аэродромын зурвасын засвар, үйлчилгээний техник хэрэгсэл, газрын үйлчилгээний тусгай тоноглолтой техникүүд нь тухайн техникийн бичиг баримтад заагдсан техникийн өгөгдлийг хангасан байна.

3.6.Энэ дүрмийн 3.5-д заагдсан техникүүдийн хэмжил зүйн тоног төхөөрөмж нь техникийн ашиглалтын паспорт болон бусад бичиг баримтад заагдсан хугацааны дагуу баталгаажсан байна.

3.7.Цэргийн зориулалттай аэродром гэж Иргэний нисэхийн тухай хуулийн 5.1.7-д зааснаас гадна байлдааны үйл ажиллагаа явуулах, зэвсэг, галт хэрэглэлтэй хамаарал бүхий агаарын хөлгийн нуувч болон бусад барилга байгууламжаар тоноглогдсон аэродромыг ойлгоно.

Дөрөв. Аюулгүйн хамгаалалт

4.1.Аюулгүйн хамгаалалт гэдэгт Улсын нисэхийн аэродром, нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг хөндлөнгийн хууль бус үйлдлээс хамгаалах цогц үйл ажиллагааг ойлгоно.

4.2.Нислэг, нислэгийн үйл ажиллагааны аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор аюулгүйн хамгаалалтын арга хэмжээг тухайн аэродромыг эзэмшигч байгууллага **хэрэгжүүлсэн байна.**

4.3.Улсын нисэхийн аэродром эзэмшигч нь энэ дүрэмд заагдсан шаардлагыг мөрдөхөөс гадна, тухайн аэродромын аюулгүйн хамгаалалттай бүс, эсхүл

ТӨСӨЛ
2026.08.20

өндөржүүлсэн аюулгүйн хамгаалалттай бүсэд санамсаргүй болон санаатай зөвшөөрөлгүй нэвтрэх үйлдлийг зогсооход чиглэсэн харуул хамгаалалттай байна.

4.4.Улсын нисэхийн аэродром эзэмшигч нь аюулгүйн хамгаалалтыг зохион байгуулах үйл ажиллагааны дотоод журамтай байна.

---o0o---

АЭРОДРОМЫГ УЛСЫН БҮРТГЭЛД БҮРТГҮҮЛЭХ ХҮСЭЛТ, ХАВСАРГАХ
БИЧИГ БАРИМТ

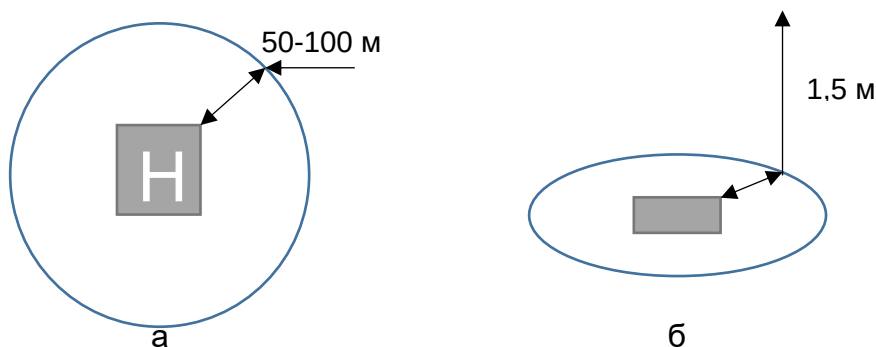
Улсын бүртгэлд аэродром (нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай) бүртгүүлэх хүсэлт				
1.Эзэмшигч байгууллага:				
2.Хаяг, байршил: (уртраг, өргөрөг, далайн түвшнээс өргөгдсөн байдлыг нэмэлтээр тусгана)				
3.Аэродромын зэрэглэл:		Зурвасын	Урт:	Өргөн:
		Явгалах замын	Урт:	Өргөн:
		Зогсоолын	Урт:	Өргөн:
		Тоо:		
4.Аэродромыг ашиглах агаарын хөлгийн загвар:			1. 2. . . .	
5.Аэродромын нисэхийн холбоо, аэронавигацын тоног төхөөрөмж, станцтай бол тэдгээрийн тохируулгыг хийж баталгаажуулсан эсэх:			Баталгаажуулсан, тохируулгын нислэг үйлдсэнийг батлах бичиг баримт	
6.Улсын бүртгэлд бүртгүүлэх аэродром /нисдэг тэрэгний ХБ талбай/-ын хүсэлтийн маягтад дараах бичиг баримтыг байцаагчийн шаардсанаар хавсаргаж болно:			а. Аэродромын байршлыг бататгахад шаардагдах холбогдох бичиг баримт б. Цахилгааны хангамжийн шугамын схем в. Барилга байгууламжийн дулааны хангамжийн схем зураг г. Барилга байгууламжийн гал унтраах ойртолтын схем зураг	

НИСДЭГ ТЭРЭГНИЙ ХӨӨРӨХ, БУУХ ТАЛБАЙГ УЛСЫН БҮРТГЭЛД
БҮРТГҮҮЛЭХ ХҮСЭЛТ, ХАВСАРГАХ БИЧИГ БАРИМТ

Улсын бүртгэлд нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг бүртгүүлэх хүсэлт		
1.Эзэмших байгууллага:		
2.Хаяг, байршил: (уртраг, өргөрөг, далайн түвшнээс өргөгдсөн байдлыг нэмэлтээр тусгана)	Хаяг:	
	Байршил:	
	Уртраг:	
	Өргөрөг:	
	Далайн түвшнээс дээш:	
3. Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайн:	Урт:	Өргөн:
	Тоо:	
4. Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайг ашиглах агаарын хөлгийн загвар:	1. 2. . . .	
5. Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай нь нисэхийн холбоо, аэронавигацийн тоног төхөөрөмж, станцтай бол тэдгээрийн тохируулгыг хийж баталгаажуулсан эсэх:	Баталгаажуулсан, тохируулгын нислэг үйлдсэнийг батлах бичиг баримт	
6.Улсын бүртгэлд бүртгүүлэх аэродром /нисдэг тэрэгний ХБ талбай/-ын хүсэлтийн маягтад дараах бичиг баримтыг байцаагчийн шаардсанаар хавсаргаж болно:	а. Аэродромын байршлыг бататгахад шаардагдах холбогдох бичиг баримт б. Цахилгааны хангамжийн шугамын схем в. Барилга байгууламжийн дулааны хангамжийн схем зураг г. Барилга байгууламжийн гал унтраах ойртолтын схем зураг	

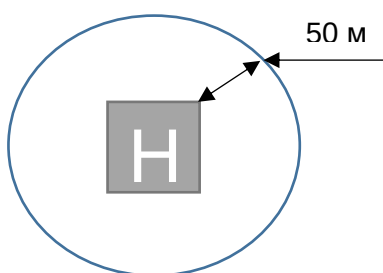
НИСДЭГ ТЭРЭГНИЙ ТАЛБАЙ БАЙГУУЛАХ ЗӨВЛӨМЖ

1. Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайн байрлалаас 50-100 метрийн радиуст 1,5 метрээс дээш өндөртэй нислэг үйлдэх, нислэгийн бэлтгэл хийхэд шаардлагатай тусгай тоноглолтой техникээс бусад биет, антен, тоног төхөөрөмж, техник, байгууламж байрлуулахгүй байх шаардлагатай.

Зураг 1.(а, б)

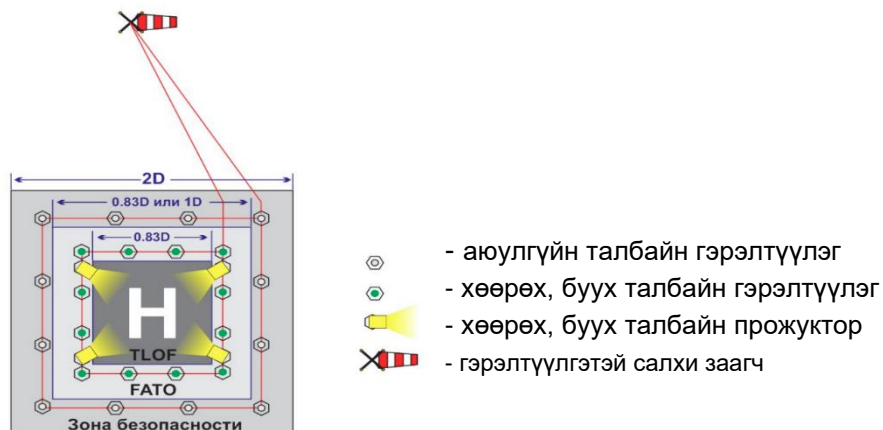
2. Нисдэг тэрэгний ойртолтын чиглэлд 50 метрийн радиуст үзэгдэх орчин хязгаарласан байгалийн болон хүний гараар бүтээгдсэн саадгүй байх шаардлагатай.

Зураг 2.

3. Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбай нь ажлын талбай, аюулгүйн талбай, гэрэлтүүлэг, суух талбайг гэрэлтүүлэх прожектор, салхи заагчийг байрлуулж болно.

3.1. Талбайн тэмдэг, тэмдэглэгээ, салхины чиг заагч заавал хийсэн байх шаардлагатай ба бусад тоноглол нь байрлал, ашиглалтын онцлогоос хамаарч өөр байж болно.

Зураг 3.

3.2.Талбайн хэмжээг тооцох аргачлал:

Жишээ: Ми-171, Ми-8 нисдэг тэрэгний талбайг тооцох:

Нисдэг тэрэгний нийт урт $D=25,24$ м:

Аюулгүйн бүсийн хэмжээ нь $2D$ квадрат талбайтай байна.

$2D$: $2 \times 25,24 = 50,48 \text{ м}^2$;

FATO – хөөрөх, буух талбай нь:

$1D$: $1 \times 25,24 = 25,24 \text{ м}^2$;

TLOF – нисдэг тэрэгний тулгуурууд шүргэх, тасрах талбай нь:

$0,83D$: $0,83 \times 25,24 = 20,95 \text{ м}^2$ байна.

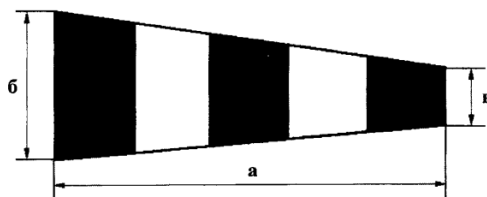
3.3.TLOF талбайн гэрэлтүүлэг нь ногоон өнгийн тогтмол асдаг, нисэх багийн ажиллагаанд саад болохуйц гялбаа үүсгэдэггүй 12 ширхэг гэрэл байх ба нислэгийн аюулгүй байдалд нөлөөлөхгүйгээр шигтгэж суурилуулсан байна.

3.4.FATO талбайн гэрэлтүүлэг нь цагаан өнгийн 360° тусгалтай тогтмол асдаг, талбайн хүрээний дагуу байрласан байх ба талбайн хэмжээнээс хамааран хоорондын зай 5 метрээс багагүй байна.

3.5.Салхи заагч нь гэрэлтүүлэгтэй, цаг уурын ердийн болон хүндэрсэн нөхцөлд нисэх багт газрын салхины чиг, хурдны мэдээллийг өгч чадахуйц олон улсын стандартыг хангасан байна.

3.6.Нислэгийн аюулгүй байдлыг хангаж, салхины чиг заагч саадгүй ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэн хөөрөх, буух талбайгаас тодорхой хэмжээний зайд байрлуулах ба нисдэг тэрэгний даах сэнснээс үүсэх агаарын урсгалын нөлөөлөлд автахгүй байхаар, 200 метрийн өндрөөс нисэх багт харагдахуйц зайд, доод ирмэг 2,5 метрийн өндөрт байхаар бэхэлж, байрлуулна.

3.7.Салхи заагч нь орчны өнгөний нөлөөлөлд уусахааргүй өнгөтэй байх ба улбар шар-цагаан, улаан-цагаан, хар-цагаан гэсэн өнгөний сонголттой байна.

3.8.Нисдэг тэрэгний хөөрөх, буух талбайд дараах хэмжээтэй салхи заагчийг ашиглаж болно:

$a=2,4\text{м}$;

$b=0,6\text{м}$;

$v=0,3\text{м}$.

3.9.Нийт талбайн хучилтын даацыг нислэг үйлдэх нисдэг тэрэгний хамгийн их жинг тооцоолон арматуран бэхэлгээтэйгээр цутгана.

3.10.TLOF буюу хөөрөх, буух талбайд байрлах прожектор нь шулуун, нарийвчилсан, тохиргоо хийх боломжтой шөнийн цагаар, цаг агаарын ердийн болон хүндэрсэн нөхцөлд талбайн үзэгдэх байдлыг хангахуйц шаардлагыг хангасан байна.